

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ТА БУДІВЕЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ

Калініченко Л.Л., Сидорова Ю.Р.

Харківський національний університет будівництва та архітектури

У статті проведений аналіз будівельної галузі України з оцінкою обсягів будівельних робіт станом 2016 рік. Проаналізовано вплив динаміки будівельної галузі на валовий внутрішній продукт країни та залежність від капіталовкладень. Розглянуто основні види реалізованої будівельної продукції та виділені основні сегменти, які є прибутковими та інвестиційно привабливими на ринку.

Ключові слова: будівельна галузь, валовий внутрішній продукт, капітальні інвестиції, будівельні роботи, будівельна продукція.

Постановка проблеми. Розвиток національної економіки визначається динамікою обсягів ВВП, який формується у всіх її сферах. Будівництво, як галузь, що належить до матеріальної сфери, призначено для створення та відновлення основних засобів всіх учасників економічної системи – юридичних та фізичних осіб; бюджетних та комерційних організацій, тощо. Важлива роль, яка відведена будівництву, вимагає ретельного його забезпечення всіма необхідними ресурсами: людськими, матеріальними, енергетичними, інформаційними. Таким чином, постає необхідність в оптимальному взаєморозвитку пов'язаних галузей та підгалузей, до яких слід віднести галузі виробництва будівельних матеріалів, без яких увести процес будівництва неможливо. Саме тому актуальним є дослідження розвитку ринку будівельних матеріалів в якісному та кількісному розрізі, який обумовлений тенденціями, що склалися безпосередньо в будівництві, та визначає його якість, завдяки новітнім матеріалам, що пропонуються виробниками галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з розвитком будівельної галузі, проблеми розвитку будівельних підприємств та вплив будівництва на економіку країни знайшли відображення у роботах Биби В. [1], Карлової О. [2], Криська Ж. [3], Овчаренко Д. [4] та ін.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз та виявлення проблем функціонування ринку будівництва України, виявлення найбільш перспективних продуктів будівництва, які у дали змогу підвищити ВВП країни та стан національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток національної економіки визначається динамікою обсягів ВВП, який формується у всіх її сферах. Будівництво, як галузь, що належить до матеріальної сфери, призначено для створення та відновлення основних засобів всіх учасників економічної системи – юридичних та фізичних осіб; бюджетних та комерційних організацій, тощо. Важлива роль, яка відведена будівництву, вимагає ретельного його забезпечення всіма необхідними ресурсами: людськими, матеріальними, енергетичними, інформаційними. Таким чином, постає необхідність в оптимальному взаєморозвитку пов'язаних галузей та підгалузей, до яких слід віднести галузі виробництва будівельних матеріалів, без яких увести процес будівництва неможливо.

Розглянемо в табл. 1, яку частку в загальному обсязі ВВП займає будівельна галузь.

Як бачимо з таблиці, загалом всі показники за аналізований період мають тенденцію до зростання, але показники 2014 року значно зменшуються у порівнянні з 2013 роком, так як Державна служба статистики підраховує результати без окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя. Обсяги виконаних будівельних робіт швидко зростають за весь аналізований період, але не в достатній кількості, тому що частка будівництва в структурі ВВП залишається незмінною.

Більшість науковців вважають, що будівництво як економічний суб'єкт має на меті відтворення основного капіталу. Будівництво відіграє важливу роль в усіх галузях національної економіки, так як саме завдяки будівництву відбува-

Таблиця 1
Обсяги та частка будівельної галузі в ВВП України в 2014-2016 роках [5]

№	Показники	Одиниця виміру	Роки		
			2014	2015	2016
1	ВВП по Україні загалом	млн. грн	1566728	1979458	2383182
2	Приріст до попереднього року	%	7,7	26,3	20,4
3	Внесок будівельної галузі в ВВП країни	млн. грн	42301,7	53445,4	64354,0
4	Частка будівництва у ВВП	%	2,7	2,7	2,7
5	Інвестиції в основний капітал по економіці загалом	млн. грн	204061,7	251154,3	326163,7
6	Індекс до попереднього року	%	-4,7	23,1	29,9
7	Інвестиції в будівництво	млн. грн	33869,5	40931,5	40933,3
8	Індекс до попереднього року	%	-22,0	20,9	0,004
9	Обсяг виконаних будівельних робіт	млн. грн	51108,7	57515,0	73726,9
10	Індекс до попереднього року	%	-12,8	12,5	28,2

ється створення та удосконалення (відтворення) інфраструктурних елементів будівельної сфери.

Саме цьому можемо проаналізувати процеси інвестування в основний капітал по різних галузях, в тому числі і в будівництво. Інвестиційна ситуація за період 2014-2016 роки представлена в табл. 2.

Якщо структурувати інвестиції, то можна побачити, що із основних 16 компонентів усіх інвестицій будівництво займає 16,6% у 2014 році, 16,3% у 2015 році та 12,6% у 2016 році. Як бачимо, відбувається швидке їх скорочення, тому необхідно приймати деякі заходи для збільшення даного показника.

Детальніше залежність всіх капітальних інвестицій та інвестицій в будівництво представлено на рис. 1.

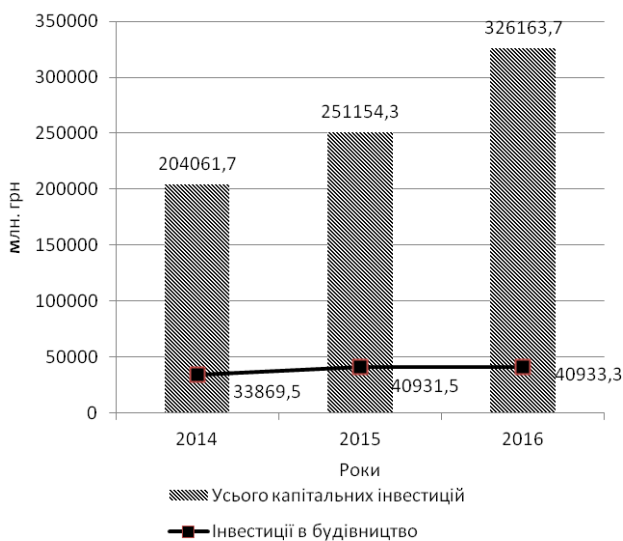

Рис. 1. Залежність капітальних інвестицій всього та інвестування будівельної галузі

Як бачимо з рисунка, загальні капітальні інвестиції мають тенденцію до більш швидкого зростання, порівняно з інвестиціями в будівництво та збільшуються на 122102 млн. грн (або на 59,8%) порівняно зі збільшенням капітальних інвестицій у будівельну сферу на 7063,8 млн. грн (або на 20,9%). Також слід відмітити, що у 2016 році, порівняно з 2015 роком обсяги інвестицій в будівництво залишаються майже незмінними, що може бути викликано ситуацією в Донецькій та Луганській областях.

На протязі останніх років спостерігається позитивна динаміка загальних показників будівництва, внаслідок поступових ринкових перетворень. Обсяги виконаних будівельних робіт за видами будівельної продукції в Україні за період 2013-2016 роки представлені в табл. 3.

З таблиці видно, що загальні обсяги будівництва збільшились на 15140,7 млн. грн або на 25,8% у 2016 році порівняно з 2013 роком. Але у 2014 році відбувається значне зниження будівництва та майже всіх його структурних елементів (окрім житлових будівель), а саме на 7477,5 млн. грн або на 12,8% порівняно з 2013 роком. У 2015 році відбувається деяка стабілізація виконання будівельних робіт, але навіть зі збільшенням у 2015 році до 2014 року загального обсягу будівництва на 6406,3 млн. грн або на 12,5% не дозволило збільшити базисний показник. Тому за весь період ми бачимо базисні темпи приросту меншими, за ланцюгові у 2016 році.

Розглянемо структуру будівельних робіт за видами будівельної продукції, що представлена в табл. 4.

Як видно з таблиці, будівлі та інженерні споруди майже навісї ділять структуру загальних обсягів будівництва, але починаючи з 2015 року відбувається збільшення обсягів в структурі будівель. За весь період обсяги житлових буді-

Таблиця 2

Аналіз обсягів капітальних інвестицій в галузі економіки України у 2014-2016 роках [5]

Галузі інвестування	Освоєно капітальних інвестицій, млн. грн			Приріст капітальна інвестицій, %	
	2014	2015	2016	2016/2015	2016/2014
Усього	204061,7	251154,3	326163,7	29,9	59,8
Сільське, лісове та рибне господарство	17137,3	27900,0	45042,4	61,4	162,8
Промисловість	82743,8	84168,0	108635,2	29,1	31,3
Будівництво	33869,5	40931,5	40933,3	0	20,9
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	19623,8	18152,4	25074,1	38,1	27,8
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	13956,0	16278,0	24737,7	52	77,3
Тимчасове розміщування й організація харчування	1175,5	970,0	1438,1	48,3	22,3
Інформація та телекомунікації	8403,4	21848,4	15619,8	-28,5	85,9
Фінансова та страхова діяльність	6274,8	6223,7	7620,7	22,5	21,5
Операції з нерухомим майном	8432,9	8797,6	17248,3	96,1	104,5
Професійна, наукова та технічна діяльність	2587,8	3805,3	5359,0	40,8	107,1
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	3295,8	5677,4	9140,1	61,0	177,3
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	4413,1	12547,5	19104,2	52,3	332,9
Освіта	627,1	1176,4	1827,3	55,3	191,4
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	849,9	1550,2	3317,1	114,0	290,3
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	512,8	921,4	795,6	-13,7	55,2
Надання інших видів послуг	158,2	206,5	270,8	31,1	71,2

вель мають тенденцію до поступового приросту у структурі будівництва на 43,8%. Це може бути викликано різким зменшенням цін на житлові будівлі, так як ринок перенасичений даною продукцією і підприємства заради попиту знижують ціни. А ось нежитлові будівлі мали у 2013 році достатньо високе відсоткове значення, але у 2014-2015 роках відбувається швидке його змен-

шення. Це відбувається лише в структурі загальних обсягів будівництва, але у фактичних обсягах видів будівельної продукції всі показники мають лише позитивні зміни за аналізований період.

Важлива роль, яка відведена будівництву, вимагає ретельного його забезпечення всіма необхідними ресурсами: людськими, матеріальними, енергетичними, інформаційними. Таким чином,

Таблиця 3

Обсяг виконаних будівельних робіт за видами будівельної продукції [5]

Рік/Приріст	Будівництво, всього	Будівлі	У тому числі		Інженерні споруди
			житлові	нежитлові	
2013, млн. грн	58586,2	28257,3	9953,1	18304,2	30328,9
2014, млн. грн	51108,7	24856,5	11292,4	13564,1	26252,2
Ланцюгові темпи приросту, %	-12,8	-12	13,5	-25,9	-13,4
2015, млн. грн	57515,0	28907,5	13908,8	14998,7	28607,5
Ланцюгові темпи приросту, %	12,5	16,3	23,2	10,6	9,0
2016, млн. грн	73726,9	38106,4	18012,8	20093,6	35620,5
Ланцюгові темпи приросту, %	28,2	31,8	29,5	34,0	24,5
Базисні темпи приросту, %	25,8	34,9	81,0	9,8	17,5

Таблиця 4

Структура будівельних робіт за видами будівельної продукції, % [5]

Роки	2013	2014	2015	2016	
Будівництво, всього	100,00	100,00	100,00	100,00	
Будівлі	48,23	48,64	50,26	51,69	
У тому числі	житлові	16,99	22,10	24,18	24,43
	нежитлові	31,24	26,54	26,08	27,26
Інженерні споруди	51,77	51,36	49,74	48,31	

Таблиця 5

Реалізація промислової продукції за видами за переліком продукції ЄС для статистики виробництва (PRODCOM) за 2013-2015 роки [5]

Найменування продукції за НПП, одиниця вимірювання	Реалізовано продукції, виробленої з власної сировини					
	2013 рік		2014 рік		2015 рік	
	кількість	вартість, тис. грн	кількість	вартість, тис. грн	кількість	вартість, тис. грн
Портландцемент, тис. т	9538	6192277,5	7809,8	5525428,9	8122,8	7040978,5
Ланцюгові темпи приросту, %	-	-	-18,1	-10,8	4,0	27,4
Цемент глиноземистий, тис. т	411,0	202529,7	231,6	144993,8	209,1	167750,6
Ланцюгові темпи приросту, %	-	-	-43,7	-28,4	-9,7	15,7
Вапно негашене, тис. т	580,0	490182,8	499,5	443988,4	456,5	722534,5
Ланцюгові темпи приросту, %	-	-	-13,9	-9,4	-8,6	62,7
Вапно гашене, тис. т	28,8	15076,1	42,9	48424,9	42,6	73628,9
Ланцюгові темпи приросту, %	-	-	49,0	221,2	-0,7	52,1
Гіпсові суміші, тис. т	618,7	602908,8	592,5	647640,4	509,5	813627,1
Ланцюгові темпи приросту, %	-	-	-4,2	7,4	-14,0	25,6
Блоки та цегла з цементу, бетону або каменю штучного для будівництва, тис. т	3024,0	1644091,4	3123,9	1963107,8	3284,7	2717921,4
Ланцюгові темпи приросту, %	-	-	3,3	19,4	5,1	38,5
Плитки, плити, черепиця та вироби подібні з цементу, бетону або каменю штучного, тис. т	668,6	362981,6	769,6	379372,8	852,6	645157,7
Ланцюгові темпи приросту, %	-	-	15,1	4,5	10,8	70,1
Елементи конструкцій збірні, тис. т	4200,5	3255756,0	3579,6	2741651,9	3998,7	4149253,1
Ланцюгові темпи приросту, %	-	-	-14,8	-15,8	11,7	51,3
Розчини бетонні, готові для використання, тис. т	14517,4	3811465,6	11293,2	2983797,0	11528,6	3767101,3
Ланцюгові темпи приросту, %	-	-	-22,2	-21,7	2,1	26,3
Суміші будівельні сухі, тис. т	1526,6	2043633,8	1454,2	2167129,6	1365	2781387,9
Ланцюгові темпи приросту, %	-	-	-4,7	6,0	-6,1	28,3
Вироби з азбестоцементу, т	366978	602216,5	296069	496460,0	112434	438053,9
Ланцюгові темпи приросту, %	-	-	-19,3	-17,6	-62,0	-11,8

постає необхідність в оптимальному взаєморозвитку пов'язаних галузей та підгалузей без яких уявити процес будівництва неможливо.

З розвитком будівельної галузі розвиваються: виробництво будівельних матеріалів і відповідного обладнання, машинобудівна галузь, металургія і металообробка, нафтохімія, виробництво скла, деревообробна і фарфоро-фаянсова промисловість, транспорт, енергетика тощо. Також будівництво, як ніяка інша галузь економіки, сприяє розвитку підприємств малого і середнього бізнесу. Розвиток будівельної галузі неминуче викликає економічне зростання у країні і вирішення багатьох соціальних проблем. На сучасному етапі досить складно говорити про будь-яку конкурентоспроможність цієї галузі. Якщо на регіональному рівні чітко просліджується тенденція верховенства будівельних організацій центральних районів та великих міст-мільйонерів у зв'язку з їх значними потужностями і інвестиційною привабливістю, то на глобальному рівні будівельна галузь України значно відстає через відсутність необхідних фінансових та організаційних перетворень.

Функціонування будівництва важко уявити без існування та успішного розвитку споріднених, забезпечуючи галузей. Процес будівництва характеризується високим рівнем матеріаломісткості, що, відповідно, на провідне місце виводить галузь будівельних матеріалів, як ту, яка здійснює постачання необхідних матеріалів для створення будівельної продукції.

Промисловість будівельних матеріалів є багатодиверсифікованою сферою, що включає в себе понад двадцять галузей, які формують свій, специфічний ринок будівельних матеріалів. Розглянемо реалізацію кількості товарів будівельного ринку.

З таблиці бачимо, що у 2014 році зменшення майже всіх видів продукції, що може бути викликано складною ситуацією в державі. Цікаво зазначити, що в деякій продукції (наприклад, у 2015 році цемент глиноземистий, гашене і негашене вапно, гіпсові та сухі будівельні суміші) при значному зменшенні кількості реалізованої продукції збільшується її вартість. Причиною цього може бути різка зміна курсу валют і, як наслідок, збільшення цін на продукцію. Перспективною будівельною продукцією, на яку потрібно звернути свою увагу, можна вважати вапно гашене, блоки та цегла з цементу, бетону або каменю штучного, плитки, плити, черепиця та вироби подібні з цементу, бетону або каменю штучного, елементи конструкцій збірні, суміші будівельні сухі.

Висновки. Будівельний ринок України має тенденцію до поступового збільшення реалізації будівельної продукції за період 2014-2016 років, але в недостатній кількості, щоб збільшити відсоткове значення в структурі ВВП України та збільшення його розмірів. Та одною з причин цього є зменшення капітальних інвестицій в будівництво на 16,6% у 2014 році, 16,3% у 2015 році та 12,6% у 2016 році. На протязі останніх років спостерігається позитивна динаміка загальних показників будівництва, внаслідок поступових ринкових перетворень. Важлива роль, яка відведена будівництву, вимагає ретельного його забезпечення всіма необхідними ресурсами: людськими, матеріальними, енергетичними, інформаційними. Таким чином, постає необхідність в оптимальному взаєморозвитку пов'язаних галузей та підгалузей без яких уявити процес будівництва неможливо, однією з яких є ринок будівельних матеріалів. Він є досить перспективним, тому необхідно приділити йому увагу та завойовувати не лише вітчизняний ринок, але й закордонний.

Список літератури:

1. Биба В.В. Стан та перспективи розвитку будівельної галузі України / В. Биба, В. Гаташ // Збірник наукових праць (галузеве машинобудування, будівництво) ПолтНТУ. – 2013. – Вип. 4(39). – Т. 2 – С. 3-9.
2. Карлова О.А. Особливості та потенційні можливості розвитку житлового будівництва в регіонах України / О.А. Карлова // Економіка будівництва і міського господарства. – 2013. – Т. 9. – № 4. – С. 329-334.
3. Крисько Ж. Аналіз середовища реструктуризації підприємств будівельної галузі / Ж. Крисько // Економічний аналіз. – 2012. – № 10(4). – С. 203-206.
4. Овчаренко Д. Стан та перспективи розвитку будівельної галузі України [Електронний ресурс]: наукова стаття / Д. Овчаренко // Траектория науки. – 2015. – № 1. – 0,64 авт. арк. – Режим доступу: <http://pathofscience.org/index.php/ps/article/view/6>. – Назва з екрана.
5. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Калиниченко Л.Л., Сидорова Ю.Р.

Харьковский национальный университет строительства и архитектуры

АНАЛИЗ ТЕНДЕНЦИЙ РАЗВИТИЯ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ И СТРОИТЕЛЬНОЙ ПРОДУКЦИИ УКРАИНЫ

Аннотация

В статье проведен анализ строительной отрасли Украины с оценкой объемов строительных работ по состоянию 2016 год. Проанализировано влияние динамики строительной отрасли на валовой внутренний продукт страны и зависимость от капиталовложений. Рассмотрены основные виды реализованной строительной продукции и выделены основные сегменты, которые являются прибыльными и инвестиционно-привлекательными на рынке.

Ключевые слова: строительная отрасль, валовой внутренний продукт, капитальные инвестиции, строительные работы, строительная продукция.

Kalinichenko L.L., Sydorova Y.R.

Kharkov National University of Civil Engineering and Architecture

ANALYSIS OF TRENDS CONSTRUCTION INDUSTRY AND BUILDING PRODUCTS UKRAINE

Summary

The article analyzes the construction industry Ukraine with the assessment in construction as of 2016. The influence of the dynamics of the construction industry to the gross domestic product, and dependence on investment. The main types of building products and sales highlights the main segments that are profitable and attractive investment market.

Keywords: construction industry, gross domestic product, capital investment, construction works, construction products.